

Staša Pavlović

Zdenko Kodrič: *Sunki južnega vetra.*

Maribor: Študentska založba Litera (zbirka Vedute), 2011.

Dolg telefonski pogovor, kup sms-sporočil, neodgovorjenih klicev in prekinjenih zvez. *Sunki južnega vetra* so pesniška zbirka, v kateri so zbrani odmevi, v vsepovsod in nikjer izgubljeni pogovori neimenovanih akterjev, izgubljenih med nekoč in danes, kjer ni nič do konca jasno in določeno, nič, razen tega, da sta “od Akropole do Haloz [...] natančno dve tisočletji”. Od Akropole do Haloz, pa tudi do vseh drugih mest na zemljevidu južnih vetrov – do Ptuja, Madrida, Ljutomera, Mombase, Kureščka, Sežane – vozi vlak, ki brez težav premaguje obsežno, dvatisočletno razdaljo. Pesniški subjekt je tako na dolgi, dve tisočletji trajajoči vožnji z vlakom, kamor je vzel samo papir in svinčnik in veliko prazno bisago, v katero shranjuje vse, iz česar pozneje nastajajo pesmi. Kakor se vlak premika po tirnicah, zdaj hitreje, zdaj počasneje, tako on odpira okna in sproti prazni bisago, odmetava stvari, za katere se mu zdi, da jih bo drugje in pozneje lahko nadomestil s čim boljšim. Južni veter odpihne odvečne predmete, in ko obkroži svet, s seboj prinese nove. Vlak “je vozil navzdol, se ustavljal, hitrost [je] lahko le sešteval”, in ko navzdol drsi vlak, nam spodrsuje tudi na pesmih, ki jih vlak vsaj nekaj časa vozi s seboj na eni od svojih linij. Ali morajo tudi pesmi plačati vozovnice za vožnjo z vlakom?

Ko na nekem mestu pesnik zapiše, da so “misli pač misli, z njimi padamo iz počasnega ritma”, se porodi vprašanje, v kakšnem odnosu do misli je potemtakem pesem. Pesmi, ki jih je iz svoje bisage izvlekel in sestavil Kodričev pesniški subjekt, nas ves čas mečejo iz enega v neki čisto drug ritem, iz počasnega v hitro, iz rokenrola v swing in v polko, spotikamo se ob verze, padamo v razpoke med njimi, sunki južnega vetra pa nas zadevajo tako v prsi kot v pleča.

Ta poezija je ujeta v (resda ogromnem) medprostoru, v veliki razpoki, skozi katero se da, prav tako kot skozi čarodejev klobuk ali čudežno omaro, priti pravzaprav kamor koli, najbrž pa prav tja, kamor si ta hip

želijo misli. Pesniški subjekt tako naglo prehaja iz resničnosti v resničnost in zdi se, kakor da bi se za te prestopne odločal miže, a z gotovim korakom, brez omahovanj; vodi ga impulz in vodijo ga misli, medprostorov pa v čudežni razpoki poezije težko zmanjka. "Medprostori okupirajo in to ni dobro za srce, še manj za noge," zapiše kot "poveljnik v alpski razpoki, odprti v predzadnji vojni." (Ne)organiziranost medprostorov in globine razpok vodijo k vrtincu podob, ki se na trenutke vrtiljaki s tako hitrostjo, da se ne da razbrati nič drugega kot samo barve oziroma v primeru pesmi – ideje, ne pa celotne podobe ali celotnega prizora. Kajti *Sunki južnega vetra* so od prve do zadnje strani gledališče. Gledališka predstava, ki je ne zanima sosledje prizorov, ki je ne zanima čas, kajti "stoletje nima časa", ker nima niti začetka niti konca, ampak traja v neskončnost ponavljanj in kombinacij, v neskončno število pojavljanj istih likov v drugačni podobi. Na odrskih deskah iz papirja srečamo vse: ljubezen, poželenje, potovanje, samoto, strah, bokale vina, "haloške škafe", kri, "nevidni bataljon živih in mrtvih psov", "jogurt, kislo smetano in smrt". "Ustanovitev gledališča Haloze je veliki veter", velik veter pa je gledališče Haloze tudi razstavil na koščke in ga raznesel na različne konce in v različne čase. Likov, ki se pojavljajo v knjigi, s pesniškim subjektom vred, si ni težko predstavljati kot gledališke lutke, na trenutke celo marionete, ki jim je vsa ta neomejenost dana prav zato, ker z njo ne morejo ničesar storiti. Kljub temu iščejo, hlastajo, hrepenijo po tistem, česar nekoč niso hoteli in za kar se zdi, da tako ali tako ne rabijo: "Ko me je lovila mladost, sem iskal prihodnost. Zdaj, ja, zdaj na starost lovim ravnotežje." Gledališki zastor ne pade vse do konca, vse do zadnje pesmi, v kateri "v brezglasju potlači[m]: neslišno večglasje". Prav to stori s podobjem: v polju brez podob potlači nevidno mnogopodobje. In prav tu se zavrti vrtiljak, ki pelje visoko in pade nizko, ki najbolj požene prav takrat, ko se že zdi, da ustavlja. Kot v sanjah.

Sanjavi pa niso le (čas)prostori, temveč tudi sosledje dogodkov, stanje stvari, ki prehajajo iz ene oblike v drugo, iz enega prostora v drugega, prav kakor se v sanjah v zgolj enem trenutku na isti osebi lahko zamenja več obrazov in kot lahko vsak od teh obrazov začne živeti neko svoje novo, sanjsko življenje ("Kam naj spustim ametist, da me bo počakal v trgovini sadja?"). Nametavanje in prelivanje podob, ki se na trenutke zažirajo druga v drugo, spominja na hlastanje za zrakom, spet drugič pa v popolnem sožitju sobivajo in raztegujejo čas, ustvarjajo občutek njegovega neobstoja.

Razpon dveh tisočletij ponuja širok manevrski prostor, tudi in predvsem temu, da lahko vsako leto traja nekaj let dlje, da se lahko čas upočasnuje, da se ga da razvleči, četudi se trudi zbežati "skoz oblake".

Vse pesmi imajo enako, tridelno zgradbo, poleg trinadstropne oblike pa jih povezuje še nekaj: ponavljanje izrekanj s pomočjo uporabe dvopičij. Pesniška zbirka na trenutke spominja na zbirko gesel, ki jih pesnik poda in razloži, vendar nikoli na način, ki bi ga bilo mogoče predvidevati, označevalec in označenec sta prepletena do te mere in tako intenzivno prehajata drug v drugega, da nikoli ni popolnoma jasno, kateri razlaga katerega. Te razlage se grobo zarivajo v pesmi in spotikamo se ravno obnje. Pesnik potoži, da “izgublja čas z razlagami”, hkrati pa nas s tem dlje časa zadrži v eni sami pesmi, otežuje nam zgolj bežen prelet. Ko se spotikamo obnje, si moramo vzeti vsaj še toliko časa, da se počasi pobere in nadaljujemo skoke po besedah, kakor da bi skakali s kamna na kamen čez rahlo deročo reko. *Sunki južnega vetra* niso most, ki bi vodil od začetka h koncu, temveč so prav brezkončna sled manjših in večjih kamnov, po katerih je treba skakati in loviti pomene, ki včasih letijo kar po zraku ter se drugič priraščajo na rečno dno.

“Na kolodvoru na tabli [je] zapis, da se na tirih piše zgodovina”, poezija pa se očitno piše po haloških bregovih. Haloze so dom in so preteklost, v kateri je iz otroških ust izpadel prvi zob, a so tudi sedanost in stalnica, le da zdaj večinoma namesto po španskem bezgu dišijo po skisanem vinu, botoksu, “ogromno sline, ogromno žensk in muzike”. Čeprav je svet velik in četudi je gledališče poezije po koščkih razsuto tu in tam, so Haloze os, do katere se prej ali slej prispe, ne glede na to, katera vozovnica je v žepu.

Teža dvatisočletnega spomina je najbrž kar težka prtljaga ali, kot lahko beremo: “Ne mislim se prepirati s spominom, bojim se ovinkov; tisti, ki nikamor ne zavijejo, so smrtno nevarni simboli sveta.” Strah pred ovinki in sla po zavijanju s poti sta večna sopotnika vsakega potovalca, toliko bolj, če je njegova pot dolga. A če se skače po z mahom obraslih rečnih kamnih, tudi če so ti postavljeni v ravni vrsti, je strah pred potjo brez ovinkov povsem odveč.

“Vožnja po vesolju” je edino, česar se Kodričev potovalec nikoli ne nasiti, kot prosti radikal “teče proti omari, v kateri so sanje razvrščene po abecedi”. Sanje, ki uprizorjene na papirnatih deskah *Sunkov južnega vetra* prispejo do nas, pa so svoj vrstni red že zdavnaj izgubile, “madež na zraku [je] popači[l] podobo sanj”. Ko namesto gledališkega zastora ob koncu knjige temo na pesniškem odru naredi zadnja platnica knjige “s Heraklovega ščita popadajo pošasti, imenuje[jo] jih črke”. To so črke, ki jih potovalec meče iz bisage, da naredi prostor za nove, medtem ko “na 041 540 831 išče ljubici. Senco in Žejo.” “Mobi pa zvoni in zvoni.”